

21.4.2026

Opintolainahyvityksen uudistaminen

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Opetus- ja kulttuuriministeriö

PL 29
00023 Valtioneuvosto

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Meritullinkatu 10
Helsinki

Puhelin
Telefon
Telephone

0295 16001
+358 295 16001

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

kirjaamo.okm@gov.fi

Sisällysluettelo

Tiivistelmä	3
1. Lähtökohdat	4
2. Opintolainahyvyitys	4
Nykyinen opintolainahyvyitys.....	4
Opintolainahyvyityksen vaikuttavuus	7
3. Opintolainahyvyityksen vaihtoehdot	9
Mistä opintolainahyvyitys koostuu?	9
Portaaton hyvitysmalli.....	12
Kaksiportainen hyvitysmalli.....	14
Johtopäätöksiä	16
Eräitä muita vaihtoehtoja	19
4. Taloudelliset vaikutukset	19
Vaikutukset opintolainansaajan taloudelliseen asemaan	19
Vaikutukset julkiseen talouteen.....	24
5. Vaikutukset opintojen kulkuun ja läpäisyyn	24
6. Vaikutukset viranomaisten toimintaan	25

Tiivistelmä

Opintolainahyvityksen tarkoituksena on ollut kannustaa opiskelijoita hyödyntämään opintolainaa, valmistumaan määräajassa ja vähentämään velkataakkaa. Nykyinen malli on ollut käytössä vuodesta 2014.

Opintolainahyvityksen vaikutusta ei voida erottaa muista opiskeluun vaikuttavista tekijöistä, mutta tilastojen perusteella se on todennäköisesti parantanut läpäisyä, nopeuttanut korkeakoulututkinnon suorittamista sekä osaltaan lisännyt lainankäyttöä.

Hallitusohjelman mukaisesti tavoitteena on uudistaa järjestelmää kustannusneutraalisti ja vahvistaa kannustimia. Opintolainahyvityksen uudistuksen tarkoituksena olisi parantaa tavoiteajassa valmistumisen edellytyksiä sekä hillitä velkaantumista.

Keskeiset ehdotukset

Hyvityksessä huomioonotettavan lainan alarajan korotus 2 500 eurosta 8 000 euroon.

Euromääräinen katto (7 000 €).

Vaihtoehdot

Portaaton malli: hyvitys määräajassa valmistuville (30/40 %)

Kaksiportainen malli: korkeampi hyvitys tavoiteajassa valmistuville (45 %) ja alempi määräajassa valmistuville (30 %).

Hyvitysmenojen säästö olisi kaksiportaisessa vaihtoehdossa 13 miljoonaa euroa vuoteen 2034. Jos lainan käyttö kasvaa, voivat menot kasvaa, jos lainan käyttö vähenee, voi säästö pienetä.

Keskeisiä vaikutuksia

Kannustavuus valmistua tavoiteajassa kasvaisi kaksiportaisessa hyvitysmallissa. Hyvitys vähentäisi velkataakkaa ja velkaantumista hillitään lisäksi euromääräisellä hyvityskatolla. Uudistuksen piiriin tulisivat 1.8.2027 ja sen jälkeen opintonsa aloittavat korkeakoulututkinnon suorittaneet opintolainansaajat.

Kaksiportaisessa hyvitysmallissa hyvitys olisi enintään 7 000 euroa. Hyvityksen määrä pienenesi erityisesti ulkomailla tutkinnon suorittaneilla ja kasvaisi alemman korkeakoulututkinnon ja ammattikorkeakoulututkintojen suorittajilla. Yliopistossa ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneen keskimääräinen hyvitys pienenesi, mutta voisi kuitenkin olla nykyistä korkeampi tavoiteajassa valmistuneilla opintolainansaajilla. Suoritusaikavaatimuksessa huomioitaisiin elämäntilanteet (sairaus, asevelvollisuus, lapsen saaminen, sotatila). Velkataakka pienenee hyvityksen ansiosta, mutta opintolainansaajan omavastuuosuus kasvaa, koska hyvitys olisi enintään 7 000 euroa ja hyvityksessä huomioitaisiin 8 000 euron ylittävät opintolainat.

Vaikutukset viranomaisiin

Uudistus lisäisi toimeenpanotyötä (Kela, pankit).

1. Lähtökohdat

Uudistukseen liittyvien opintolainahyvityksen vaihtoehtojen vaikutusten arviointi on luonteeltaan sekä staattinen että osin dynaaminen sisältäen myös olennaisia opintolainan käyttöön vaikuttavia käyttäytymisvaikutuksia.

Tässä muistiossa esitetyt staattiset laskelmat on laadittu Kelassa (matemaatikko Joonas Havukainen) ja käyttäytymisvaikutukset ja muut mahdolliset dynaamiset vaikutukset sekä vaikutukset opiskeluun ja viranomaisten toimintaan on puolestaan arvioitu opetus- ja kulttuuriministeriössä.

Opintolainahyvityksen vaikutusta opintojen kestoon on arvioinut neuvotteleva virkamies Allan Seuri opetus- ja kulttuuriministeriöstä.

Muistion tilastot ovat Kansaneläkelaitoksen tilastoja.

JTS 2026–2029

Hallitus jatkaa opintotuen kokonaisuudistuksen valmistelua. Hallitusohjelman kirjauksen mukaisesti tavoitteena on mahdollistaa ensisijaisesti täysipäiväinen opiskelu, turvata opiskeluaikainen toimeentulo, vahvistaa opintotuen kannustinelementtejä sekä tukea opintojen läpäisyä tavoiteajassa. Opintotuen uudistuksessa vahvistetaan kaikkein heikoimmassa asemassa olevien opiskelijoiden asemaa, vähennetään alaikäisten velkaantumista ja turvataan perheellisten opiskelijoiden asemaa. Lisäksi järjestelmästä korjataan epäkohtia. Opintotuen kokonaisuudistuksen tulee olla kustannusneutraali.

2. Opintolainahyvyys

Nykyinen opintolainahyvyys

Opintolainahyvityksen tarkoituksena on ollut kannustaa korkeakouluopiskelijaa käyttämään opintolainaa, suorittamaan tutkinto määräajassa sekä pienentää opintolainansaajan velkataakkaa. Hyvyys otettiin käyttöön 2014, jolloin tavoitteena oli myös nopeuttaa ensimmäisen korkeakoulututkinnon suorittamista ja korkeakoulututkinnon suorittaneiden työmarkkinoille siirtymistä.

Opintolainahyvyys mielletään jälkikäteen maksettavaksi opintorahaksi. Opintolainahyvityksen käyttöönoton yhteydessä luovuttiin määräajassa korkeakoulututkinnon suorittaneelle myönnettävästä opintolainavähennyksestä. Opintolainavähennys oli verotuksen yhteydessä suoraan verosta tehtävä vähennys opintolainan lyhennysten perusteella.

Opintolainahyvitykseen on oikeutettu määräajassa korkeakoulututkinnon suorittanut opintolainansaaja. Opintolainahyvyys myönnetään ensimmäiseksi suoritettuna korkeakoulututkinnon perusteella. Tutkinto voi olla Suomessa suoritettu ammattikorkeakoulututkinto, ylempi ammattikorkeakoulututkinto, alempi korkeakoulututkinto, alempi ja ylempi korkeakoulututkinto, ylempi korkeakoulututkinto tai vastaava tutkinto ulkomailla.

Opintolainahyvityksen määrä on 40 prosenttia siitä osasta hyvitykseen oikeuttavaa opintolainaa, joka ylittää 2 500 euroa. Opintolainahyvityksen määrä lasketaan enintään sen lainamäärän perusteella, joka vastaa tutkinnon tavoitteellisen suorittamisajan tai laajuutta vastaavan ajan mukaista opintolainan määrää. Opintolainahyvityksen määrää laskettaessa otetaan huomioon opintolainaa enintään 400 euroa tukikuukautta kohti, jos tutkinto on suoritettu suomalaisessa korkeakoulussa, tai enintään 700 euroa tukikuukautta kohti, jos tutkinto on suoritettu ulkomaisessa korkeakoulussa.

Opintolainahyvityksen enimmäismäärä on alemman ja ylempään korkeakoulututkinnon suorittaneella enintään 6 200 euroa ($400 \text{ e} \times 45 \text{ kk} - 2\,500 \times 40 \%$). 2 500 euron raja oli aikanaan ns. pieni laina. Tarkoitus on ollut, ettei pienen lainan perusteella saa hyvitystä.

Suoritusaikavaatimuksessa on joustoa: AMK-tutkinto tai alempi kk-tutkinto tulee suorittaa enintään yksi lukukausi ja alempi ja ylempi kk-tutkinto (300 op) enintään yksi lukuvuosi tavoiteaikaa pidemmässä ajassa. Käytännössä AMK-

tutkinto oltava suoritettu 3,5–5 lukuvuoden sisällä riippuen tutkinnon laajuudesta (180–270 op) ja 300 op:n ylempi korkeakoulututkinto 6 lukuvuoden sisällä. Lisäksi suoritusaikavaatimuksessa huomioidaan se, jos opiskelija suorittaa asepalvelusta, sairastuu tai saa lapsen. Myös opiskelumaan sotatila tai vastaava poikkeuksellinen olosuhde huomioidaan.

Lukuvuonna 2024/2025 opintolainaa oli enintään 8 000 euroa 6,5 prosentilla ylempään korkeakoulututkinnon suorittaneella ja 8,8 prosentilla ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneella lainansaajalla. 8 001–25 000 euron opintolainaa oli 27,5 ylempään korkeakoulututkinnon suorittaneella ja 46,1 prosentilla ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneella lainansaajalla. Yli 25 000 euroa oli 31,4 ylempään korkeakoulututkinnon suorittaneella ja 12,5 ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneella. Keskimääräinen opintolainaa ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneella oli 18 700 ja yliopistossa alemman ja ylempään korkeakoulututkinnon suorittaneella 24 700. (Lähde: Kelan opintoetuustilasto 2024/2025).

Kelan tilasto opintolainahyvitysratkaisuista kuvastaa sitä, että suoritusaikavaatimuksen pidentämisperusteet ovat tarpeellisia, mutta määrällisesti suoritusaikavaatimuksen pidennyksiä on kuitenkin melko vähän. Tämä voi johtua siitä, että hyvityksen suoritusaikavaatimuksessa on joustoa AMK-tutkinnoissa yksi lukuvuosi ja yliopistojen alemmissa ja ylemissä yksi lukuvuosi. Siten opintojen viivästyminen syyt eivät edes tule tarkasteltavaksi.

Taulukko 1: Opintojen viivästyminen ja opintolainahyvitys

Tapahtumakäsittelyssä tehdyt opintolainahyvitysratkaisut vuonna 2024
–henkilöt, viimeisimmän ratkaisun mukaan

	Kaikki	Yliopisto	Ammatti- korkeakoulu	Ulkomainen korkeakoulu	Ei tietoa
Ei myönnetty	1 847	682	771	178	216
Myönnetty	3 083	1 451	1 139	493	-
Yhteensä	4 930	2 133	1 910	671	216
Myönnettyissä pidennysperusteena	Kaikki	Yliopisto	Ammatti- korkeakoulu	Ulkomainen korkeakoulu	
Asevelvollisuus	878	528	335	15	
Vanhempainpäiväraha	247	67	178	2	
Sairauspäiväraha tai vastaava	115	55	56	4	
Koronaepidemia	360	179	159	22	
Ulkomaisen korkeakoulun käytännöt	34	-	-	34	
Opiskelumaan sotatila tai siihen rinnastettava olosuhde	5	1	-	4	
Useita pidennysperusteita	130	78	43	9	
Myönnettyissä ei pidennysperusteita	1 314	543	368	403	

Saadakseen tyypillisen alemman ja ylempään korkeakoulututkinnon suorittaneen (300 op) enimmäismääräisen opintolainahyvityksen (6 200 e) on ylempään korkeakoulututkinnon suorittaneella lainansaajalla oltava opintolainaa vähintään 18 000 euroa. Vastaavasti saadakseen tyypillisen 210 opintopisteen laajuisen AMK-tutkinnon suorittajan enimmäismääräisen hyvityksen on lainaa 14 000 euroa ($35 \text{ kk} \times 400 - 2\,500 \times 40 \% = 4\,600 \text{ e}$).

Vuonna 2025 opintolainahyvityksen sai 21 611 korkeakoulututkinnon suorittanutta opintovelallista, joista 12 698 oli suorittanut ammattikorkeakoulututkinnon ja 8 913 korkeakoulututkinnon yliopistossa. Keskimääräinen opintolainahyvitys oli 3 900 euroa ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneilla ja 5 971 euroa ylempään korkeakoulututkinnon yliopistossa suorittaneilla. Opintolainahyvitykset olivat vuonna 2025 yhteensä 102,7 milj. euroa. Hyvityksen saajista oli 7 659 miehiä ja 13 952 naisia ja mediaani-ikä oli 26 vuotta.

Opintolainahvityksen enimmäismäärä on 2026:

AMK-tutkinto, 210 op: 4 120 euroa.

AMK-tutkinto, 240 op: 4 760 euroa.

AMK-tutkinto, 270 op: 5 560 euroa.

Alempi korkeakoulututkinto, 180 op: 3 320 euroa.

Yliopistotutkinto, 300 op: 6 200 euroa.

Yliopistotutkinto 330 op: 7 000 euroa.

Yliopistotutkinto, 360 op: 7 640 euroa.

Ulkomailla suoritettu tutkinto, 300 op: hyvitys on enintään 11 600 euroa.

Taulukko 2: Vuonna 2025 maksetut opintolainahvitykset

Tutkinto	Saajat	Maksetut etuudet euroa	Euroa/saaja keskiarvo
Yhteensä	21 611	102 734 608	4 753,81
Alempi korkeakoulututkinto	1 106	4 707 696	4 256,51
Ylempi korkeakoulututkinto (300 opintopistettä)	7 128	43 855 672	6 152,59
Ylempi korkeakoulututkinto (330 tai 360 opintopistettä)	679	4 655 556	6 856,49
Ammattikorkeakoulututkinto	12 689	49 510 323	3 901,83
Ylempi ammattikorkeakoulututkinto	9	9 420	1 046,67

Tutkinnon laajuuden perusteella tarkasteltuna tavallisin hyvityksen saaja on suorittanut 210 tai 240 laajuisen ammattikorkeakoulututkinnon tai 300 opintopisteen laajuisen ylemmän korkeakoulututkinnon.

Taulukko 3. Opintolainahvityksen saajat vuonna 2025 suomalaisen tutkinnon laajuuden mukaan

Tutkinto	Tutkinnon laajuus opintopisteinä	Saajat lukumäärä	Saajat osuus (%)
Alempi korkeakoulututkinto	180	736	3,5
Ylempi korkeakoulututkinto	300	5 937	28,5
Ylempi korkeakoulututkinto	330	356	1,7
Ylempi korkeakoulututkinto	360	620	3,0
Ylempi korkeakoulututkinto	300	471	2,3
Ylempi korkeakoulututkinto	330	2	0,0
Ammattikorkeakoulututkinto	180	146	0,7
Ammattikorkeakoulututkinto	210	8 051	38,7
Ammattikorkeakoulututkinto	240	4 344	20,9
Ammattikorkeakoulututkinto	270	148	0,7
Ylempi ammattikorkeakoulututkinto	60	1	0,0
Ylempi ammattikorkeakoulututkinto	90	8	0,0
Yhteensä		20 820	100,0

Taulukko 4. Opintolainahyvityksen saajien lainamäärät

Lainamäärä, euroa	Hyvityksen saajien lukumäärä	%-osuus
-2 600	59	0,3
2 601-4 000	200	1,0
4 001-6 000	818	3,8
6 001-8 000	547	2,5
8 001-10 000	661	3,0
10 001-12 000	1 544	7,1
12 001-14 000	1 168	5,4
14 001-16 000	1 267	5,9
16 001-18 000	2 417	11,2
18 001-20 000	2 062	9,5
20 001-22 000	2 124	9,8
22 001-24 000	2 273	10,5
24 001-	6 471	30,0
Yhteensä	21 611	100,0

Opintolainahyvityksen vaikuttavuus

Opintolainahyvityksellä kannustetaan lainan hyödyntämiseen, koska muutoin pelkkä opintoraha ja asumislisä eivät riitä kattamaan päätoimiseen opiskeluajan toimeentuloa. Hyvityksellä vähennetään myös velkataakkaa, mikä on tärkeää erityisesti matalapalkka-aloille valmistuvien korkeakoulutettujen kannalta. Ammattikorkeakouluista valmistutaan keskimäärin matalampi palkkaiisiin töihin kuin yliopistosta. Yliopistotutkinnon suorittaneiden matalapalkka-aloja on erityisesti humanistisilla aloilla.

Selvitys opintovelallisista, VATT, Aino Heiskanen, Olavi Kylliäinen, Niilo Luotonen, 22/10/2025

- VATT 2025: Opintolainaa oli useammin ja keskimäärin enemmän niillä opiskelijoilla, jotka valmistuivat opintolainahyvitykseen oikeuttavassa määräajassa. Opintolainahyvitys alentaa lainasummia keskimäärin noin 20 prosentilla kaikissa tutkinnoissa.
- VATT:n selvityksen mukaan lainaa nostaneista valmistui määräajassa 70 % ja lainaa nostamattomista valmistui määräajassa 61 %.
- VATT:n selvityksessä nousi esille alakohtaisia eroja siten, että eräillä aloilla määräajassa valmistuneiden joukossa oli enemmän niitä, jotka eivät olleet käyttäneet opintolainaa. Selvityksen mukaan ammattikorkeakoulusta kasvatusalalta tai palvelualalta määräajassa valmistuneiden joukossa oli enemmän niitä, jotka eivät ole käyttäneet lainaa kuin niitä, jotka ovat käyttäneet lainaa. Ammattikorkeakoulun terveys- ja hyvinvointialalta tai kaupan-, hallinnon-, tai oikeustieteen alalta määräajassa valmistuneiden joukossa oli lainaa käyttävien osuus sama kuin niiden, jotka eivät olleet lainaa käyttäneet. Erot lainan käytössä saattavat selittyä sillä, että ammattikorkeakoulussa on aikuisopiskelijoita tai toista korkeakoulututkintoa suorittavia, joilla ei välttämättä ole enää tukikuukausiakaan käytettävänä.
- Sen sijaan yliopistossa kaikilla aloilla ja ammattikorkeassa humanistisilla ja taidealoilla sekä tekniikan ja yhteiskunnallisella alalla määräajassa valmistuneiden joukossa oli enemmän lainaa käyttäneitä kuin niitä, jotka eivät ole käyttäneet lainaa. Tämä viittaa siihen, että hyvitys kannustanee yliopistotutkintojen suorittamiseen voimakkaammin kuin ammattikorkeakoulututkintojen suorittamiseen.

Selvitys opintolainahyvityksestä, Kela, Nurminen 2022

Opintolainahyvityksen käyttöönotolla on yhteys lisääntyneeseen opintolainan käyttöön sekä lainamäärien kasvuun. Sillä on myös yhteys opintolainahyvityksen edellyttämässä määräajassa valmistuneiden osuuden kasvuun sekä korkeakoululainsäädännön mukaisessa tavoitteellisessa suorittamisajassa valmistuneiden osuuden kasvuun. Johtopäätöstä tukevat seuraavat havainnot:

Selvityksen rekisteriaineiston perusteella opintolainan käyttöaste on noussut yli 7,4 prosenttiyksikköä 55,1 prosentista 62,5 prosenttiin opintolainahyvityksen käyttöönoton jälkeen, ja keskimääräinen (enimmäis)lainamäärä yli 15 prosenttia 12 160 eurosta 14 023 euroon.

Kasvu määräajassa valmistuneiden osuudessa on ollut voimakkaampaa yliopisto-opiskelijoilla kuin ammattikorkeakouluopiskelijoilla. Ennen opintolainahyvityksen käyttöönottoa määräajassa valmistuneiden osuus oli huomattavasti korkeampi ammattikorkeakouluopiskelijoilla kuin yliopisto-opiskelijoilla, kun taas opintolainahyvityksen käyttöönoton jälkeen eroa ei juuri ole. Sekä tavoiteajassa valmistuneiden että tavoiteajan jälkeen mutta määräajassa valmistuneiden osuudet ovat nousseet melko selvästi opintolainahyvityksen käyttöönoton jälkeen. Vastaavasti määräajan umpeutumisen jälkeen valmistuneiden osuus on laskenut merkittävästi. Opintolainahyvityksen edellyttämässä, tutkinnon laajuuteen perustuvassa, määräajassa valmistuneiden osuus on noussut 7,2 prosenttiyksikköä 47,8 prosentista 55 prosenttiin. Yliopistoissa tutkintonsa suorittaneilla nousu on ollut yli 12 prosenttiyksikköä

Korkeakoululainsäädännön mukaisessa tutkinnon laajuuteen perustavassa tavoitteellisessa suorittamisajassa valmistuneiden osuus on noussut noin 4 prosenttiyksikköä 34,2 prosentista 38,2 prosenttiin. Yliopistoissa tutkintonsa suorittaneilla nousu on ollut 5,6 prosenttiyksikköä.

Valtiontalouden tarkastusviraston laatimassa selvityksessä¹ opintolainahyvityksen vaikuttavuudesta todetaan, että ei ole mahdollista luoda kausaalivaikutuksen mittaamiseksi ns. kontrafaktuaali-asetelmaa, jossa osa opiskelijoista olisi ollut opintolainahyvityksen piirissä ja osa ei. Ne, jotka eivät olisi hyvitystä saaneet, muodostaisivat verrokkiryhmän. Verrokkeja ei kuitenkaan ole olemassa, koska kaikki uudet opiskelijat ja korkeakoulut tulivat samaan aikaan vuoden 2014 opintotukiudistuksen kohteeksi. Verrokkiryhmän avulla voitaisiin päätellä, mitä olisi tapahtunut, jos hyvitystä ei olisi otettu käyttöön. Luotettavin mahdollinen vaikutusarvio saataisiin, jos hyvitykseen oikeutetut olisi arvottu satunnaisesti vuoden 2014 uusista opiskelijoista. Toisaalta on myös todettava, että toteutuneesta uudistuksesta poikkeava menettelytapa – esimerkiksi hyvityksen satunnaistaminen tai alueellisesti vaihteleva käyttöönotto – olisi luonut varsin ilmeisiä eettisiä ja perustuslaillisia ongelmia. Näin radikaali uudistus ei todennäköisesti olisi ollut poliittisesti toteuttamiskelpoinen. Luotettavan vaikutusarvion sijaan on mahdollista tehdä ”ennen ja jälkeen uudistuksen” -vertailua. Voidaan siis vertailla vuonna 2013 korkeakouluopintonsa aloittaneiden opintojen läpäisyä vuonna 2014 aloittaneisiin. On kuitenkin huomattava, että tällöin muut samaan aikaan läpäisyyn mahdollisesti vaikuttavat tekijät jäävät huomioon ottamatta. Näitä voivat olla esimerkiksi kansantaloudelliset suhdanteet, jotka vaikuttavat edelleen vastavalmistuneiden työllistymismahdollisuuksiin. Ennen–jälkeen-vertailussa onkin lähinnä kyse tilastollisesta kuvailusta, eikä mahdollisille havaituille eroille voida antaa kausaalitulkintaa.

Opiskelijakohtaisen rekisteriaineiston perusteella näyttäisi siltä, että yliopisto-opiskelijoiden läpäisyaste nousi uudistuksen jälkeen vajaalla viidellä prosenttiyksiköllä. Jos vertailusta rajataan pois ne opiskelijat, jotka eivät opintotukea käyttäneet, tutkinnon määräajassa suorittaneiden osuus nousi noin viisi prosenttiyksikköä. Aiempaan kehitykseen verrattuna kyse on yliopisto-opiskelijoiden läpäisyasteen melko suuresta parannuksesta. Tästä johtuen ei voida kuitenkaan varmuudella sanoa, missä määrin muutos johtuu vuoden 2014 uudistuksesta ja missä määrin muista asiaan vaikuttavista tekijöistä. Myös sukupuolella on merkitystä ylemmän korkeakoulututkinnon ja AMK-tutkinnon suoritusnopeudessa. Naiset valmistuvat selvästi miehiä nopeammin. Ammattikorkeakouluissa opintolainahyvitykseen oikeuttavat määräajat vaihtelevat enemmän kuin yliopistoissa. Tarkastuksen tapaustarkastelussa on käytetty neljän vuoden aikarajaa. Ammattikorkeakouluopiskelijoiden läpäisyasteet alkoivat kohota jo ennen vuoden 2014 opintolainahyvityksen käyttöönottoa. AMK-tutkintojen neljän vuoden läpäisyasteiden

¹ Vuoden 2014 opintotukiudistus ja korkeakoulututkintojen suorittaminen määräajassa. VTV. 2022.

keskimääräinen muutos oli noin +3,4 prosenttiyksikköä. Jos tarkastelu rajataan pelkästään opintotukea saaneisiin, muutos oli noin +4,3 prosenttiyksikköä. Sen arviointi, onko muutoksen syynä nimenomaan opintolainahyvitys, on kuitenkin vielä epävarmemmalla pohjalla kuin yliopisto-opiskelijoiden kohdalla. AMK-opiskelijoiden läpäisyaste alkoi nousta jo ennen vuoden 2014 uudistusta.

Opetus- ja kulttuuriministeriössä laaditussa muistiossa (Opintolainahyvityksen vaikutus opintojen keston. Allan Seuri. 2025) todetaan myös, että opintolainahyvityksen käyttöönotto ei synnyttänyt kovin luotettavaa tutkimusasetelmaa lainahyvityksen vaikutusten arvioimiseksi. Kaikki uudet korkeakouluopiskelijat tulivat lainahyvityksen piiriin samaan aikaan, ja samanaikaisesti lainahyvityksen käyttöönoton kanssa toteutettiin kolme uudistusta, jotka mahdollisesti vaikuttavat opintojen kulkuun: opintotuen tason nostaminen, opintotuen enimmäistukikuukausien rajaaminen, sekä ensikertalaisuudistus. Tilastollisilla tarkasteluilla voidaan kuitenkin arvioida opintolainahyvityksen opintoja nopeuttavan vaikutuksen todennäköistä mittaluokkaa.

Seurin mukaan valmistuminen nopeutui noin 1,25 kuukaudella lukuvuonna 2014/15 aloittavilla suhteessa trendiin. Tästä ainakin osa todennäköisesti johtuu opintolainahyvityksen vaikutuksesta, mutta sen erottaminen muista tekijöistä on haastavaa. Suhteessa muihin tekijöihin opintolainahyvityksen vaikutus todennäköisesti korostuu määräajan ympärillä. Tästä syystä opintolainahyvityksen vaikutusta voidaan pyrkiä erottamaan muista tekijöistä tarkastelemalla läpäisyn nopeutumista juuri määräajan ympärillä. Toisaalta tämä tarkastelu voi aliarvioida lainahyvityksen vaikutuksia, jos lainahyvitys vaikuttaa valmistumiseen muuallakin kuin juuri määräajan ympärillä. Seurin mukaan opintolainahyvitys on pikemminkin nopeuttanut valmistumista kuin nostanut pitkän ajan kumulatiivista läpäisyastetta. Lisäksi Seuri toteaa, että opintolainahyvityksellä voi olla läpäisyä nopeuttava vaikutus muutenkin kuin aivan määräajan ympärillä.

Vipusen Korkeakoulutuksen aloittaneet -raportin pohjalta opintolainahyvityksen kohderyhmänä (opintotukeen oikeutetut ensimmäistä kertaa korkeakouluopintonsa aloittaneet) on yhteensä 42 060, joista 27 264 aloitti ammattikorkeakoulututkinnon ja 14 796 alemman korkeakoulututkinnon opinnot. Jos opintolainahyvitys nopeuttaa tämän ryhmän valmistumista noin 0,8 kuukaudella keskimäärin, tuloksena on väestötasolla noin 2 800 korkeakoulutettua henkilötyövuotta lisää. 20–64-vuotiaassa väestössä vuonna 2023 korkeakoulutettuja henkilöitä oli 1 224 135, eli opintolainahyvitys lisää korkeakoulutetun työikäisen väestön määrää arviolta noin 0,2 prosentilla. Opintolainahyvityksen varsinaisten työmarkkinavaikutusten arviointi edellyttäisi lisäoletuksia. (Opintolainahyvityksen vaikutus opintojen keston, Allan Seuri, 2025; OKM)

3. Opintolainahyvityksen vaihtoehdot

Opintolainahyvityksen kehittämistarve liittyy hallitusohjelman tavoitteeseen vahvistaa opintotuen kannustinelementtejä sekä tukea opintojen läpäisyä tavoiteajassa. Vaihtoehdot:

Nykymalli päivitettyinä

Portaattomat vaihtoehdot, jossa muutetaan määräajassa korkeakoulututkinnon suorittamisen perusteella määräytyvän opintolainahyvityksen parametreja; huomioonotettava laina, lainan määrä, jonka ylittävä %-osa otetaan huomioon hyvityksessä.

Portaittaiset mallit

Vaihtoehdot, joissa hyvityksen määrään vaikuttaa tutkinnon suoritus aika nykyistä enemmän. Lisäksi päivitetään opintolainahyvityksen parametreja; huomioonotettava laina, lainan määrä, jonka ylittävä %-osa otetaan huomioon hyvityksessä.

Mistä opintolainahyvitys koostuu?

1. Huomioon otettava laina

Huomioon otettavan lainan määrän tulisi vastata nykyisiä lainanmääriä (850 e/kk kotimaassa, 1 000 e/kk ulkomailla).

Mikä osa hyvitykseen oikeuttavasta lainasta otetaan huomioon

Nykyisin huomioon otetaan 2 500 euron ylittävä laina, joka vastasi käsitystä pienestä lainasta. Lainamäärät ovat kasvaneet nykyisen hyvityksen käyttöönotosta. Keskimääräinen opintolaina oli yliopistosta valmistuneella 2013 n. 7 800 euroa, josta 2 500 = 32 %. Nyt vastaava lainamäärä on n. 24 000, josta 32 % olisi n. 7 700 euroa. Siten uusi vastaava raja voisi olla 8 000 euroa. Se myös vastaisi noin yhden lukuvuoden lainaa (9/10 kk x 850 euroa).

Jos raja on alempi kuin 8 000 euroa, niin tällöin hyvitys huomioisi myös melko pieniä lainoja. Lainan tarpeeseen vaikuttaa tutkinnon laajuus ja suoritus aika. Ammattikorkeakoulututkintojen suorittajilla on keskimäärin noin 6 000 euroa pienempiä opintolainoja kuin yliopistossa tutkinnon suorittaneilla. Pieniä lainoja on myös esimerkiksi niillä opiskelijoilla, jotka ovat voineet rahoittaa opintojaan muilla keinoin, kuten palkkatuloilla.

Nopea opiskelu tarkoittaa automaattisesti pienempää lainakertymää. Lainataakan pienentämisen tarve hyvityksellä ei ole yhtä suuri pienten lainojen vuoksi kuin se on suurten lainojen kohdalla. Hyvityksessä huomioon otettavan lainan alaraja voidaan asettaa sitä korkeammalle, mitä enemmän halutaan kohdentaa hyvitystä erityisesti eniten lainaa käyttäneille.

Mikä olisi %?

Nykyisin otetaan huomioon 40 prosenttia 2 500 euron lainan ylittävältä osalta.

%:lla vaikutetaan hyvityksen määrään ja siihen kuinka kannustavaa lainan hyödyntäminen on.

Vaihtoehtona voisi olla 30 tai 40 prosenttia x e ylittävstä lainasta. 40 prosenttia puoltaa se, että nykyisinkin prosentti on 40. 30 prosentin vaihtoehto vähentäisi hyvitysmenoja enemmän.

Portaittaisissa malleissa voi olla useita prosenteja esimerkiksi 45 % tavoiteajassa valmistuvalla ja 30 % määrääjässä valmistuvalla. Jos portaiden välinen ero on pieni, johtaa se melko pieneen eroon hyvityksen määrässä. Siten eron tulee olla riittävän suuri, jotta se mielletään myös riittävän kannustavaksi suoritusajan näkökulmasta.

2. Rajataanko lisäksi hyvityksen enimmäismäärää?

Hyvityksen enimmäismäärä määräytyy nykyisin tavoiteajan mukaisen lainamäärän enimmäismäärän perusteella. Siten se on nykyisin esimerkiksi 300 op:n tutkinnossa 6 200 euroa kotimaassa ja ulkomailla 11 600 e.

Erillisellä euromääräisellä katolla voidaan vaikuttaa hyvitysmenoihin, osaltaan hillitä lainan käyttöä ja mahdollisia takausvastuunonoja. Katto osaltaan rajaa tai kannustaa hyödyntämään lainaa tiettyyn rajaan asti. Katto voisi olla esimerkiksi 7 000 euroa, jolloin se ei jäisi alle nykyisen hyvityksen enimmäismäärän on esim. 300 opintopisteen alemman ja ylemmän kk-tutkinnon suorittajalla (6 200 e). 7 000 euron katto on myös hyvin lähellä kaikkein laajimpien eli 360 opintopisteen laajuisten yliopistotutkintojen keskimääräistä hyvitystä. Se oli 2025 noin 7 600 euroa.

Euromääräistä kattoa on mahdollista korottaa, jos siihen ilmenee syitä, esimerkiksi, jos lainatakausta on tarpeen korottaa. Sen sijaan katon alentaminen kesken kaiken ei ole mahdollista.

3. Tutkinnon suoritus aikavaatimus

Nykyisin edellytyksenä on korkeakoulututkinnon suorittaminen määrääjässä.

Opintotukilain 15 c § :n 1 momentin mukaan opintolainansaajalla on oikeus opintolainahyvitykseen, jos:

- 1) alemman korkeakoulututkinnon suorittamiseen käytetty aika ylittää tutkinnon säädetyn tavoitteellisen suorittamisajan enintään yhdellä lukukaudella;
- 2) sekä alemman että ylemmän korkeakoulututkinnon suorittamiseen käytetty aika ylittää tutkintojen yhteenlasketun säädetyn tavoitteellisen suorittamisajan enintään yhdellä lukuvuodella;
- 3) ylemmän korkeakoulututkinnon suorittamiseen käytetty aika ylittää tutkinnon säädetyn tavoitteellisen suorittamisajan enintään yhdellä lukuvuodella; tai
- 4) ammattikorkeakoulututkinnon tai ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittamiseen käytetty aika ylittää tutkinnon säädetyn laajuuden mukaisen ajan enintään yhdellä lukukaudella.

Mitä 1 momentissa säädetään opintolainahyvitykseen oikeuttavasta tutkinnon suorittamisajasta, koskee myös ulkomaisessa korkeakoulussa suoritettua tutkintoa.

Tutkinnon suorittamiseen käytetty aika lasketaan sen lukukauden alusta, jona opiskelija on ensimmäisen kerran ottanut vastaan opiskelupaikan suomalaisessa tai ulkomaisessa korkeakoulussa, 15 b §:ssä tarkoitetun tutkinnon suorittamislukukauden loppuun.

Lisäksi suoritusaikavaatimusta voidaan pidentää asevelvollisuuden, sairauden, lapsen saamisen sekä opiskelumaan sotatilan perusteella enintään kahdella lukuvuodella. Opintotukilain 15 d §:n 1 momentin mukaan opintolainansaaja on oikeutettu opintolainahyvitykseen, vaikka tutkinnon suorittamiseen käytetty aika on 15 c §:ssä säädettyä pidempi, jos lainansaaja on mainitun pykälän 1 momentissa tarkoitettuna aikana:

- 1) ollut suorittamassa asevelvollisuuslain, siviilipalveluslain tai naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain mukaista palvelusta;
- 2) saanut sairauden perusteella sairausvakuutuslain mukaista sairauspäivärahaa, täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettavaa eläkettä tai korvausta taikka kansaneläkelain mukaista työkyvyttömyyseläkettä;
- 3) saanut lapsen hoitamisen perusteella sairausvakuutuslain mukaista raskausrahaa tai äitiys-, isyys- taikka vanhempainrahaa; tai
- 4) ollut estynyt suorittamasta kaikkia tutkinnon suorittamiseksi vaadittavia opintoja opiskelumaassa vallinneen sotatilan tai siihen vakavuudeltaan rinnastettavan poikkeuksellisen olosuhteen vuoksi.

Tutkinnon suoritusajkaan voivat vaikuttaa tekijät, joihin opiskelija ei ole pystynyt vaikuttamaan. Näiden tekijöiden huomiointi onkin tärkeää, jotta järjestelmä koetaan oikeudenmukaiseksi. Siten tavoiteajan mukaisen hyvityksen voisi saada myös tilanteissa, jossa opinnot ovat viivästyneet nk. hyväksyttävistä syistä.

Jatkossa suoritusajan laskennassa olisi otettava huomioon lisäksi poissaolo myös ensimmäisenä lukuvuonna asevelvollisuuden, lapsen hoidon, adoption tai oman sairauden tai vamman vuoksi. Asevelvollisuus ja sairaus huomioidaan jo nykyisin suoritusajan pidennysperusteena. Käytännössä korkeakouluopiskelija voi kuitenkin ilmoittautua em. syiden perusteella koko lukuvuodeksi poissaolevaksi. Hyvityksessä sairauden tai asevelvollisuuden perusteella opintolainahyvitykseen oikeuttavaa tutkinnon suorittamisaikaa pidennetään enintään kahdella lukuvuodella. Nykyinen kahden vuoden pidennys on joissain tilanteissa niukaksi johtuen poissaolokäytännöistä ja vaihtelevista asepalvelusten kestoista.

Nykyisistä covid-joustoista tutkinnon suoritusajkaan voidaan puolestaan luopua, koska tauti ei enää ole yleisvaarallinen tartuntatauti.

Suoritusaikavaatimuksen vaihtoehdot

Nykyiset määräajat + pidennykset nykyisten yllä mainittujen syiden perusteella.

Uusi määräaika + pidennykset nykyisten yllä mainittujen syiden perusteella.

Portaittainen malli

Tavoiteaikaan perustuva suoritusajaka + pidennykset nykyisten syiden perusteella sekä määräaikaan perustuva suoritusajaka + pidennykset nykyisten syiden perusteella.

Miksi joustoja tarvitaan?

Tutkinnon suorittamisen edellytykset riippuvat myös muista tekijöistä kuin opiskelijasta. Kaavamainen jousto "huomioi" tutkintojen erilaiset työmäärät sekä alakohtaiset ja korkeakoulukohtaiset erot opintojärjestelyissä. Nykymallissa suoritusajan jousto sisältyy suoritusajkaan liittyvään määräaikaan.

Suoritusaikavaatimuksen joustoilla pyritään estämään kohtuuttomat tilanteet, joissa opintoihinsa investoineet eivät menettäisi hyvityksen silloin, kun eivät ole voineet vaikuttaa valmistumisajankohtaan. Opintojen viivästymisen aiheuttava syy voi sijoittua opintojen loppuvaiheeseen ja vaikeuttaa tutkinnon loppuun saattamista viime hetkellä.

Nykyinen opintolainahyvityksen suoritusaikavaatimusta koskeva määritelmä perustuu osin yliopistolain mukaiseen tavoitteelliseen tutkinnon suoritus aikaan ja ammattikorkeakoulututkintojen osalta tutkintojen laajuuden mukaiseen suoritus aikaan lisättynä suoritus aikajoustoilla.

Opintojen loppuunsaattamista hidastavia syitä voivat olla sairastuminen, lapsen saaminen tai asevelvollisuuden tai vapaaehtoisen asepalveluksen suorittaminen. Nämä ovat myös hyväksyttäviä syitä, joita ei lasketa yliopistolain tai ammattikorkeakoululain mukaiseen opiskelu oikeuteen liittyvään tutkinnon suorittamisaikaan.

Suoritus aikavaatimus ei kuitenkaan huomio erityisiä tutkintorakenteita kuten esimerkiksi maanpuolustuskorkeakoulussa suoritettavaa ylempää korkeakoulututkintoa, joka suoritetaan vasta usean vuoden kuluttua sotatieteen kandidaattitutkinnon jälkeen tapahtuvan työskentelyn jälkeen.

Portaaton hyvitysmalli

Portaaton hyvitysmalli a ja b

Huomioon otetaan enintään tavoiteajan mukainen laina, 850 e/kk kotimaassa ja 1 000 e/kk ulkomailla suoritettussa tutkinnossa. Huomioon otettaisiin 8 000/7 000 euron ylittävät lainat. Tutkinto tulisi suorittaa nykyisissä määrääjoissa eli AMK-tutkinnon tavoiteaika + yksi lukukausi ja ylemmän ja alemman korkeakoulututkinnon tavoiteaika + lukuvuosi. Lisäksi otetaan käyttöön euromääräinen 7 000 euron katto.

a) 40 %:n malli: opintolainahyvityksen määrä on 40 prosenttia siitä osasta hyvitykseen oikeuttavaa opintolainaa, joka ylittää 8 000/7 000 euroa.

b) 30 %:n malli: opintolainahyvityksen määrä on 30 prosenttia siitä osasta hyvitykseen oikeuttavaa opintolainaa, joka ylittää 8 000 euroa.

Malli	Saajat	Keskimääräinen hyvitys
40 %-malli 8 000 e alaraja	AMK: 14 300 YO: 8 900	4 100 5 600
40 %-malli 7 000 e alaraja	AMK: 14 600 YO: 9 000	4 400 5 700
30 %-malli 8 000 e alaraja	AMK: 14 300 YO: 8 900	3 100 4 800
Nykyisin	AMK: 12 200 YO: 8 000	3 900 6 200

Hyvityksen saajamäärät ovat kasvussa ja se on huomioitu mallissa.
Siten mallin saajamäärät eivät ole sellaisenaan vertailukelpoisia.
Hyvityksen euromäärät ovat vertailukelpoisia.

Vaikutukset menoihin:

Vuoteen 2034 mennessä on säästö a-mallissa (40 %, 8 000 e:n alarajalla) 11,6 milj. euroa. Säästö on 7 000 euron alarajalla vuoteen 2034 mennessä 5 milj. euroa.

Jos lainan käyttö vähenee 5 %, säästö on a-mallissa (40 %, 8 000 e alaraja) 18 milj. euroa ja jos lainan käyttö

kasvaa 5 %, säästö on 5 milj. euroa. 7 000 euron alarajalla säästö on 11 milj. euroa, jos lainan käyttö vähenee 5 % ja jos lainan käyttö kasvaa 5 %, aiheutuu menolisäystä 2 milj. euroa.

Vuoteen 2034 on säästö b-mallissa (30 %, 8 000 e:n alaraja) 30 milj. euroa. Jos lainan käyttö vähenee 5 %, säästö on b-mallissa (30 %, 8 000 euron alaraja) 37 milj. euroa ja jos lainan käyttö kasvaa 5 %, säästö on 24 milj. euroa.

Muut vaikutukset

Opintotuen käytön ja tutkinnon suorittamisen kannustin säilyisi nykytasolla.

Keskimääräinen hyvitys pienenesi yliopistopuolella a-mallissa ja kasvaisi AMK-puolella, mutta suoritusaikavaatimus ei muuttuisi. 7 000 euron alaraja suosisi enemmän AMK-tutkinnon suorittajia. Mallissa b hyvitys olisi keskimäärin nykyistä matalampi, mutta vaikutus tutkinnon suoritus aikaan olisi silti vähäinen (noin 1 viikko laskennallisesti/hlö).

Hyvityksen enimmäismäärä olisi kaikilla sama; se olisi nykyistä korkeampi kotimaassa yliopistossa tutkinnon suorittaneilla, mutta matalampi kaikilla ulkomailta tutkinnon suorittaneilla.

Euromääräinen katto kannustaisi harkitsemaan lainan käyttöä. Se myös osaltaan hillitsee velkaantumista ja takausvastuunottoja. Ulkomailta opiskelevan omavastuu lainasta kasvaisi.

Portaaton hyvitysmalli c ja d

Huomioon otetaan enintään tavoiteajan mukainen laina, 850 e/kk kotimaassa ja 1 000 e/kk ulkomailta suoritetussa tutkinnossa. Tutkinnon suoritusajan määräaika olisi tavoiteaika + lukukausi. Lisäksi otetaan käyttöön euromääräinen 7 000 euron katto.

c) 40 %:n malli: opintolainahyvityksen määrä on 40 prosenttia siitä osasta hyvitykseen oikeuttavaa opintolainaa, joka ylittää 8 000 euroa.

d) 30 %:n malli: opintolainahyvityksen määrä on 30 prosenttia siitä osasta hyvitykseen oikeuttavaa opintolainaa, joka ylittää 8 000 euroa.

Malli	Saajat	Keskimääräinen hyvitys
40 %-malli 8 000 e alaraja	AMK:14 300 YO: 6 200	4 100 5 400
30 %-malli 8 000 e alaraja	AMK:14 300 YO: 6 200	3 100 4 800
Nykyisin	AMK: 12 200 YO: 8 000	3 900 6 200

Hyvityksen saajamäärät ovat kasvussa ja se on huomioitu mallissa.
Siten mallin saajamäärät eivät ole sellaisenaan vertailukelpoisia.
Hyvityksen euromäärät ovat vertailukelpoisia.

Vaikutukset menoihin

Vuoteen 2034 mennessä säästö on c-mallissa (40 %, 8 000 euron alaraja) 25,8 milj. euroa. Jos lainan käyttö vähenee 5 %, säästö on c-mallissa 33 milj. euroa ja jos lainan käyttö kasvaa 5 %, säästö on 19 milj. euroa.

Vuoteen 2034 säästö on d-mallissa (30 %, 8 000 euron alaraja) 41,6 milj. euroa. Jos lainan käyttö vähenee 5 %, säästö on d-mallissa 49 milj. euroa ja jos lainan käyttö kasvaa 5 %, säästö on 35 milj. euroa.

Muut vaikutukset

Suoritusaikavaatimuksen jousto, yksi lukukausi tavoiteajan lisäksi olisi sama AMK-tutkinnoissa ja yliopistotutkinnoissa. Määräaika tiukkenisi yliopistossa alemmaa ja ylempää korkeakoulututkintoa suorittavilla yhdellä lukukaudella (esim. 300 op:n tutkinto). Malli vähentäisi yliopistossa ylemmän kk-tutkinnon suorittavien hyvityksen saajia.

Keskimääräinen hyvitys kasvaisi c-mallissa AMK-tutkinnon suorittajilla ja pienenesi ylemmän korkeakoulututkinnon suorittajilla. 30 %:n mallissa keskimääräinen hyvitys pienenesi sekä AMK:ssa että yliopistossa tutkinnon suorittavilla.

Hyvityksen enimmäismäärä olisi kaikilla sama; se olisi nykyistä korkeampi kotimaassa yliopistossa tutkinnon suorittaneilla, mutta matalampi kaikilla ulkomailla tutkinnon suorittaneilla.

Euromääräinen katto kannustaisi harkitsemaan lainan käyttöä. Se myös osaltaan hillitsee velkaantumista ja takausvastuuneroja. Ulkomailla opiskelevan omavastuu lainasta kasvaisi.

Kaksiportainen hyvitysmalli

Huomioon otetaan enintään tavoiteajan mukainen laina, 850 e/kk kotimaassa ja 1 000 e/kk ulkomailla suoritetussa tutkinnossa. Täysimääräinen hyvitys olisi 45 prosenttia 7 000 tai 8 000 euroa ylittävältä lainan osalta, jos suorittaa tutkinnon tavoiteajassa ja 30 prosenttia, jos suorittaa tutkinnon määräajassa eli nykyisten joustojen puitteissa. Lisäksi otetaan käyttöön 7 000 euron enimmäismäärä.

Malli	Saajat	Joista tavoiteajassa	Keskimääräinen hyvitys
Portaittainen malli 7 000 e:n alaraja	AMK: 14 600 YO: 9 000	10 200 3 400	4 400/4 600 5 500/5 800
Portaittainen malli 8 000 e:n alaraja	AMK: 14 300 YO: 8 900	9 900 3 400	4 100/4 300 5 300/5 600
Nykyinen	AMK: 12 200 YO: 8 000	11 100 3 500	3 900 6 200

Hyvityksen saajamäärät ovat kasvussa ja se on huomioitu mallissa. Siten mallin saajamäärät eivät ole sellaisenaan vertailukelpoisia. Hyvityksen euromäärät ovat vertailukelpoisia.

Vaikutukset menoihin

Kaksiportainen malli, jossa huomioidaan 7 000 euron ylittävät lainat, vähentää opintolainahyvitysmenoja vuoteen 2034 mennessä 5 milj. euroa. Jos lainan käyttö vähenee 5 %, säästö on 12 milj. euroa ja jos lainan käyttö kasvaa 5 %, on lisämeno 1 milj. euroa.

Portaittainen malli, jossa huomioidaan 8 000 euron ylittävät lainat, vähentää opintolainahyvitysmenoja vuoteen 2034 mennessä 13 milj. euroa. Jos lainan käyttö vähenee 5 %, säästö on 20 milj. euroa ja jos lainan käyttö kasvaa 5 %, on lisämeno 6 milj. euroa.

Muut vaikutukset

Hyvitys voi olla suurempi niillä opintolainansaajilla, jotka suorittavat tutkinnon tavoiteajassa. Hyvitys on pienempi niillä, jotka suorittavat tutkinnon määräajassa. Opintojen viivästymisen taustalla olevia syitä tutkitaan todennäköisesti nykyistä enemmän. Opintolainansaaja on oikeutettu täysimääräiseen hyvitykseen, vaikka hänen suoritusajansa ylittyy.

Suoritusajavaatimus voi lakisääteisin syin ylittyä enintään kahdella lukuvuodella. Tällöin tavoiteajan mukaisen hyvityksen voi saada tutkinnon suoritusajan ollessa esimerkiksi 300 opintopisteen laajuisen tutkinnon kohdalla enintään 7 lukuvuotta. Määräajassa tutkinnon suorittamisen perusteella määräytyvän hyvityksen voi puolestaan saada, jos esimerkiksi 300 opintopisteen laajuinen tutkinto tulee suoritetuksi 8 lukuvuoden sisällä. Käytännössä lasta huoltavien suoritusajavaatimus joustaa muiden suoritusajavaatimusten pidennysperusteiden lisäksi lasten lukumäärän mukaan rajattomasti.

Hyvityksen enimmäismäärä olisi kuitenkin kaikilla sama; se olisi keskimäärin nykyistä korkeampi kotimaassa tutkinnon suorittaneilla, mutta matalampi kaikilla ulkomailla tutkinnon suorittaneilla. Euromääräinen katto kannustaisi harkitsemaan lainan käyttöä. Se myös osaltaan hillitsee velkaantumista ja takausvastuunomajia. Ulkomailla opiskelevan omavastuu lainasta kasvaisi.

7 000 euron hyvityskatto tarkoittaisi sitä, että hyvityksen määrään ei vaikuta noin 23 400 euron ylittävä osa opintolainaa.

Jos opiskelija nostaa lainaa 23 400 (n. 520 e x 45 kk) ja saa lähes täyden hyvityksen 6 930 euroa, takaisinmaksettavan lainan on lainapääomasta 70 prosenttia (16 470/23 400) lisättyä koroilla. Jos opiskelija nostaa lainaa 38 250 euroa (850 e x 45 kk) ja saa täyden hyvityksen enimmäismäärän 7 000 euroa, takaisinmaksettavan lainan osuus lainapääomasta noin 82 prosenttia (31 250/38 250) lisättyä koroilla.

Esimerkiksi 500 euroa 45 kuukautena nostanut 300 opintopisteen laajuisen yliopistotutkinnon suorittajan hyvitys on 6 525 euroa, jos hän valmistuu tavoiteajassa. Tällöin hänen omavastuunsa lainasta on hyvityksen jälkeen 15 975 euroa (22 500–6 525). Jos hän suorittaa tutkinnon määräajassa, hänen hyvityksensä on 4 350 euroa ja omavastuuosuus lainasta 18 150 euroa (22 500–4 350).

Taulukko 5. Uudistuksen arvioitu keskimääräinen vaikutus tavoiteajassa ja määräajassa valmistuneille sektoreittain

	Tavoiteajassa valmistuva	Määräajassa valmistuva	Erotus
AMK	+445 €	-887 €	+1 331 €
YO	-57 €	-668 €	+631 €

Taulukossa 5 on arvioitu sitä, kuinka paljon määräajassa tai tavoiteajassa valmistuvan henkilön lainahyvitys muuttuisi keskimäärin AMK-tutkinnon ja ylempien korkeakoulututkinnon suorittaneille. Laskemassa on oletettu, että lainamäärät eivät muutu uudistuksen seurauksena. Taulukko kertoo siitä kuinka nykyisillä lainamäärillä toisaalta tavoiteajassa vs. tavoiteaikaa hitaammin, ja toisaalta määräajassa vs. määräaikaa hitaammin valmistuneiden lainahyvitys muuttuu. (Allan Seuri, Opintolainahyvityksen vaikutus opintojen keston, 2025)

Vaihtoehtojen arviointia

Kaksiportainen hyvitysmalli lisäisi monimutkaisuutta. Monimutkaisuutta syntyy siitä, että hyvityksen määrään vaikuttaa aiempaa enemmän tutkinnon suoritusajaksi. Suoritusajavaatimuksissa on lisäksi otettava huomioon tietyt suoritusajan pidentämisperusteet. Opintojen viivästymisen syiden huomioiminen turvaisi osaltaan järjestelmän yhdenvertaisuutta ja kannustavuutta.

Portaittainen malli suosisi erityisesti ammattikorkeakoulututkintoa suorittavia ja yliopiston aloja, joilla voidaan valmistua nopeasti. Etuutta saisivat nykyistä enemmän nopeasti tai jopa nykyistä nopeammin opiskelevat

lainansaajat. Malli suosisi myös mm. niitä opiskelijoita, joilla on hyväksi luettavia opintoja. Tämä on kuitenkin myönteistä ajatellen esimerkiksi avoimen väylän kautta ilman opintotukea opintonsa aloittaneiden edellytyksiä saavuttaa hyvityksen suoritusaikavaatimus.

Tavoiteaikaan perustuva suoritusaikavaatimus on osin ongelmallista erityisesti niiden opiskelijoiden kannalta, joilla tavoiteajan saavuttamiseen vaikuttavat opiskelijasta riippumattomat opintoalakohtaiset ja korkeakoulukohtaiset tekijät. Näihin tekijöitä tulisi pyrkiä vähentämään korkeakoulujen toimenpitein.

Opintolainahyvityksen ehtojen muuttamisen vaikutukset tutkinnonsuoritusaikoihin ovat todennäköisesti maltilliset, eikä välttämättä edes etumerkkiä voida luotettavasti arvioida, koska vaikutukset menevät eri suuntiin.

Portaattomissa malleissa hyvitys kohdentuisi edelleen eniten lainaa käyttäville. Suoritusaikavaatimusta koskevat ehdot olisivat nykyiset tai nykyistä tiukemmat. Jos suoritusaikavaatimus olisi nykyinen, säilyisi kannustavuus nykytasolla. Jos suoritusaikavaatimuksen määräaika olisi tavoiteaika + lukukausi, erityisesti ylemmän korkeakoulututkinnon suoritusaikavaatimus tiukkenisi. Portaattomissa malleissa huomioidaan vain tavoiteajan lainamäärä, mutta suoritusaikavaatimus joustaisi lisäksi tietyillä perusteilla. Siten portaitaisuus toteutuu syyperusteisesti. Portaattomassa mallissa suoritusaikavaatimuksessa on kaavaista joustoa (= määräaikainen) ja opintojen viivästymisen syitä tutkitaan vasta opintojen viivästytystä määräajasta.

Johtuen hyvityksen katosta, korkeakouluopiskelijan tulisi nostaa lainaa kuitenkin harkiten noin 25 000 euron jälkeen. Kannustavuus valmistua mahdollisimman nopeasti paranee, koska opiskelijan ei kannata venyttää opintoja, eikä nostaa lainaa enempää kuin hyvityksessä huomioidaan.

Johtopäätöksiä

Nykyinen järjestelmä

Hyvityksen määrä perustuu tutkinnon tavoiteaikaan ja lainan ylittävään osaan (2 500 €).

Ei euromääräistä kattoa, vaan katto määräytyy opintojen laajuuden mukaan.

Opintolainahyvityksen enimmäismäärä on:

AMK-tutkinto, 210 op: 4 120 euroa.

AMK-tutkinto, 240 op: 4 760 euroa.

AMK-tutkinto, 270 op: 5 560 euroa.

Alempi korkeakoulututkinto, 180 op: 3 320 euroa.

Yliopistotutkinto, 300 op: 6 200 euroa.

Yliopistotutkinto 3030 op: 7 000 euroa

Yliopistotutkinto, 360 op: 7 640 euroa.

Ulkomailla suoritettu tutkinto, 300 op: hyvitys on enintään 11 600 euroa.

Jos opiskelija nostaa 400 tai 850 e/kk, lainan jäljelle jäävä osuus on:

AMK-tutkinto, 210 op: 8 680–23 080 euroa + korot.

AMK-tutkinto, 240 op: 9 640–25 840 euroa + korot.

AMK-tutkinto, 270 op: 10 840–29 290 euroa + korot.

Alempi korkeakoulututkinto, 180 op: 4 980–17 130 euroa + korot.

Yliopistotutkinto, 300 op: 11 800–32 050 euroa + korot.

Yliopistotutkinto, 330 op: 13 000–35 500 euroa + korot.

Yliopistotutkinto, 360 op: 13 960–38 250 euroa + korot.

Ulkomailla suoritettu tutkinto, 300 op: 19 900–33 400 euroa + korot.

– Ulkomailla lainatakaus on enintään 700 e/kk hyvityksessä ja enintään voi nostaa 1 000 e/kk.

Esimerkkejä kaksiportaisesta opintolainahyvityksestä

Taulukoissa 6 ja 7 kuvataan mikä on opintolainahyvityksen enimmäismäärä korkeakoulututkinnoissa, kun opiskelija nostaa lainaa säännöllisesti tutkinnon tavoiteaikana joko maltillisesti (500 e/kk) tai enimmäismäärän (850 e/kk).

Vaihtoehtoon on valittu maltilliseksi lainamääräksi 500 euroa, koska tällöin opiskelijalla olisi käytössään opintotukea noin 1 000 euroa kuukaudessa. Itsenäisesti asuvan opiskelijan opintoraha on 279, 38 euroa – verot, asumislisä keskimäärin 250 e/kk ja laina 500 e/kk. Tuoreimman viitebudjettiselvityksen perusteella muualla kuin pääkaupunkiseudulla yksin asuvan opiskelijan viitebudjetti on hieman alle 1 000 euroa kuukaudessa².

Hyvityksen laskukaavat:

1. porras: huomioonotettava laina e/kk x tavoiteajan lainatukikuukaudet - 8 000 e x 45 % = tavoiteajan opintolainahyvityksen enimmäismäärä

2. porras: huomioonotettava laina e/kk x tavoiteajan lainatukikuukaudet - 8 000 e x 30 % = tavoiteajan opintolainahyvityksen enimmäismäärä

Taulukko 6. Opintolainahyvitys ja maltillinen lainan käyttö tavoiteaikana (500 €/kk)

Tutkinto (op, tuki-kk, lainasumma tavoiteajassa, kun 500 €/kk)	Opintolainahyvitys tavoiteajassa (€)	Opintolainahyvitys määräajassa (€)	Laina hyvityksen jälkeen ilman korkoja	Opintolainahyvityksen osuus tavoiteajan lainasta (%)
AMK-tutkinto (210 op, 32 kk, 16 000 €)	3 600	2 400	12 400–13 600	23–15
AMK-tutkinto (240 op, 36 kk, 18 000 €)	4 500	3 000	13 500–15 000	25–17
AMK-tutkinto (270 op, 41 kk, 20 500 €)	5 625	3 750	14 875–16 750	27–18
YAMK (120 op, 18 kk, 9 000 €)	450	300	8 550–8 700	5–3
Alempi korkeakoulututkinto (180 op, 27 kk, 13 500 €)	2 475	1 650	11 025–11 850	18–12
Yliopistotutkinto (300 op, 45 kk, 22 500 €)	6 525	4 350	15 975–18 150	29–19
Yliopistotutkinto (330 op, 54 kk, 27 000 €)	7 000	5 100	18 000–19 900	28–20
Yliopistotutkinto (360 op, 54 kk, 27 000 €)	7 000	5 700	20 000–21 300	26–21
Ulkomailla suoritettu tutkinto (300 op, 45 kk, 22 500 €)	6 525	4 350	15 975–18 150	29–19

² Mitä opiskelijan elämä maksaa? : Viitebudjettilaskelmat korkeakouluopiskelijoille ja opintoetuuksien riittävyys. Alisa Jashari, Lauri Mäkinen, Mikko Niemelä, Outi Sarpila ja Essi Davies. Raportteja 11/2026. Kela.

Taulukko 7. Opintolainahyvitys ja täysimääräinen lainan käyttö tavoiteaikana (850 €/kk kotimaassa, 1 000 €/kk ulkomailla)

Tutkinto (op, tuki-kk, lainasumma tavoiteajassa, kun 850 €/kk)	Opintolainahyvitys tavoiteajassa (€)	Opintolainahyvitys määräajassa (€)	Laina opintolainahyvityksen jälkeen ilman korkoja	Opintolainahyvityksen osuus tavoiteajan lainasta (%)
AMK-tutkinto (210 op, 32 kk, 27 200 €)	7 000	5 760	20 200–21 440	26–21
AMK-tutkinto (240 op, 36 kk, 30 600 €)	7 000	6 780	23 600–23 820	23–22
AMK-tutkinto (270 op, 41 kk, 34 850 €)	7 000	7 000	27 850	20
YAMK (90 op, 14 kk, 11 900 €)	1 755	1 170	10 145–10 750	15–10
YAMK (120 op, 18 kk, 15 300 €)	3 285	2 190	12 015–13 110	21–14
Alempi korkeakoulututkinto (180 op, 27 kk, 22 950 €)	6 727	4 485	16 223–18 465	29–20
Yliopistotutkinto (300 op, 45 kk, 38 250 €)	7 000	7 000	31 250	18
Yliopistotutkinto (330 op, 50 kk, 42 500 €)	7 000	7 000	35 500	16
Yliopistotutkinto (360 op, 54 kk, 45 900 €)	7 000	7 000	38 900	15
Ulkomailla suoritettu tutkinto (300 op, 45 kk, 45 000 €, 1 000 €/kk)	7 000	7 000	38 000	16

Taulukossa 8 kuvataan kaksipuolaisen mallin kannustinvaikutusta. Malli näyttäisi suosivan ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneita suhteellisesti enemmän kuin yliopistossa tutkinnon suorittaneita.

Taulukko 8. Uudistuksen arvioitu kannustinvaikutus tietyssä aikaikkunassa valmistumiseen suhteessa nykytilaan

	Tavoiteajassa vs. määräajassa valmistuminen	Määräajassa vs. määräaikaa hitaammin valmistuminen
AMK	1 331 € / 3 901 € = 34 %	–887 € / 3 901 € = –23 %
YO	631 € / 5 942 € = 11 %	–688 € / 5 942 € = –12 %

Seuri on myös arvioinut, että ammattikorkeakoulusektorilla juuri tavoiteajassa läpäisyn hasardi kasvaa 2,9 %-yksiköllä suhteessa juuri tavoiteaikaa hitaammin (eli määräajassa) läpäisyyn. Vastaavasti juuri määräajassa tutkinnon suorittamisen kannustimet heikkenevät, ja juuri määräajassa läpäisy laskee.

Taulukko 9. Vaihtoehtoisen lainahyvitysmallin arvioitu vaikutus läpäisyhasardeihin

	Tavoiteajassa vs. määräajassa valmistuminen	Määräajassa vs. määräaikaa hitaammin valmistuminen
AMK	$6 \% \times 34 \% \times 1,43$ = 2,9 %	$6 \% \times -23 \% \times 1,43$ = -2,0 %
YO	$19 \% \times 12 \% \times 1,43$ = 2,8 %	$19 \% \times -12 \% \times 1,43$ = -3,1 %

Eräitä muita vaihtoehtoja

Valmistelun yhteydessä on lisäksi tarkasteltu myös eräitä muita portaittaisia malleja, joissa hyvityksen saisi nykyisiä määräaikoja pidemmän opiskelun perusteella. Hyvityksen saaminen nykyistä pidemmän opiskelun perusteella heikentäisi järjestelmän kannustavuutta ja opintojen läpäisyä, joten ne olisivat ristiriidassa uudistuksen tavoitteiden kanssa. Siten näitä vaihtoehtoja ei ole jatkovalmistelussa arvioitu tarkemmin.

4. Taloudelliset vaikutukset

Vaikutukset opintolainansaajan taloudelliseen asemaan

Vuonna 2024 AMK-tutkinnon suorittaneen keskimääräinen opintolaina oli 18 700 ja ylemmän kk-tutkinnon suorittaneella se oli 23 700 euroa. Jos opiskelija hyödyntää tavoiteajassa opiskellessaan opintolainaa täysimääräisesti voi opintolainataakka olla 210 opintopisteen AMK-tutkinnon suorittaneella 27 200 (850 x 32 kk) ja 300 opintopisteen alemman ja ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneella enintään 38 250 (850 x 45 kk) euroa.

Valmistelussa esillä olleet mallit ja niiden variaatiot hillitsevät lainan käyttöä johtuen hyvityksen euromääräisestä katosta (7 000 e). Optimaalinen opintolaina hyvityksen kannalta olisi esimerkiksi enintään 25 000 euroa, joka kertyy nostamalla lainaa 850 euroa 27 kuukautena, 780 euroa 32 kuukautena taikka 550 euroa 45 kuukautena. Opiskelija voi opintojensa aikana nostaa lainaa erilaisia määriä tarpeensa mukaan.

Opintolainaa hyödynnetään yleensä enemmän silloin, kun opinnot edellyttävät täysipäiväistä sitoutumista. Opintojen alussa lainan hyödyntäminen on erityisen luontevaa. Lainan tarvetta vähentää työtulot. Työssäkäynti yleisty pakollisten harjoittelujaksojen myötä ja monella erityisesti opintojen loppuvaiheessa. Työmarkkinatilanteen muutoksilla on yhteys myös opintolainan tarpeeseen.

Tässä luvussa arvioidaan kaksiportaisen opintolainahyvityksen vaikutuksia.

Ammattikorkeakoulututkinnot

Taulukko 10: Opintolainahyvitys ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneilla

Tutkinto	Laina, kun 850 e/kk – 8000 e	Hyvitys tavoiteajassa (€)	Hyvitys määräajassa (€)	Hyvitys nykyisin	Osuus hyvityksen saajista 2025
AMK 180 op, 27 kk	14 950	6 727	4 485	3 320	0,7
AMK 210 op, 32 kk	19 200	7 000	5 760	4 120	39,0
AMK 240 op, 36 kk	22 600	7 000	6 780	4 760	21,0
AMK 270 op, 41 kk	26 850	7 000	7 000	5 560	0,7
YAMK 60 op, 9 kk	0	0	0	440	-
YAMK 90 op, 14 kk	3 900	1 755	1 170	1 240	-
YAMK 120 op, 18 kk	7 300	3 285	2 190	1 840	-

Huom! Ylemmän AMK-tutkinnon suorittaneiden osuus oli 2025 vain 9, (Taulukko 3)

180 op:n tutkinto

Opintolainahyvityksen piiriin kuuluvat myös Poliisiammattikorkeakoulussa suoritettavat 180 opintopisteen laajuiset korkeakoulututkinnot. Tavoiteajassa näillä lainansaajilla hyvitys olisi sama kuin muissa vastaavan laajuisten yliopistoissa suoritettujen korkeakoulututkintojen suorittajilla. Tavoiteajassa suorittaneilla hyvitys olisi enintään 6 727 euroa ja tai määräajassa tutkinnon suorittaneena enintään 4 485 euroa. Nykyisin hyvityksen enimmäismäärä voi olla 3 320 euroa.

210 op:n AMK-tutkinto

Jos opiskelija haluaa hyödyntää opintolainaa mahdollisimman paljon 3,5 lukuvuotena, hänellä olisi lainaa n. 27 200 euroa + korot (850 e/kk x 32 kk). Tavoiteajassa hänen hyvityksensä olisi enintään 7 000 euroa ja tai määräajassa tutkinnon suorittaneena enintään 5 760 euroa. Nykyisin hyvityksen enimmäismäärä voi olla 4 120 euroa.

240 op:n AMK-tutkinto

Jos opiskelija haluaa hyödyntää opintolainaa mahdollisimman paljon neljänä lukuvuotena, hänellä olisi lainaa n. 30 600 euroa + korot (850 e/kk x 36 kk). Tavoiteajassa tai määräajassa tutkinnon suorittaneena hänen hyvityksensä olisi lähes sama: tavoiteajassa enintään 7 000 euroa ja määräajassa enintään 6 780 euroa. Nykyisin hyvityksen enimmäismäärä voi olla 4 760 euroa.

270 op:n tutkinto

Jos opiskelija haluaa hyödyntää opintolainaa mahdollisimman paljon 4,5 lukuvuotena, hänellä olisi lainaa n. 34 850 euroa + korot (850 e/kk x 41 kk). Tavoiteajassa tai määräajassa tutkinnon suorittaneena hänen hyvityksensä olisi tällöin hyvityksen enimmäismäärä eli enintään 7 000 euroa. Nykyisin hyvityksen enimmäismäärä voi olla 5 560 euroa.

Ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot

Ylempi ammattikorkeakoulututkinto olisi hyvitykseen oikeuttava tutkinto ja hyvitys voidaan myöntää sen perusteella, jos se on opiskelijan ensimmäiseksi suorittama hyvitykseen oikeuttava tutkinto. Opintolainahyvitystä ei voi yleensä saada ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon perusteella, koska opiskelijan on sitä ennen pitänyt suorittaa ammattikorkeakoulututkinto tai muu vastaava korkeakoulututkinto.

Laajuudeltaan 60 opintopisteen ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittanut ei saisi jatkossa lainkaan hyvitystä, koska hänen lainansa jäisi alle 8 000 euron rajan. Uudistus pienentäisi hyvityksen enimmäismäärää 90 tai 120 opintopisteen laajuisen ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneilla.

Ylempi AMK-tutkinto (60 op)

Jos opiskelija haluaa hyödyntää opintolainaa mahdollisimman paljon lukuvuotena, hänellä olisi lainaa n. 7 650 euroa + korot (850 e/kk x 9 kk). Hän ei voisi saada hyvitystä, koska hänen lainamääränsä jää alle 8 000 euron rajan. Nykyisin hän voi saada enintään 440 euron hyvityksen (400 x 9 kk – 2 500 euroa x 40 %).

Ylempi AMK-tutkinto (90 op)

Jos opiskelija haluaa hyödyntää opintolainaa mahdollisimman paljon 1,5 lukuvuotena, hänellä olisi lainaa n. 11 900 euroa + korot (850 e/kk x 14 kk). Tavoiteajassa tutkinnon suorittaneena hänen hyvityksensä olisi 1 755 euroa ja määräajassa tutkinnon suorittaneena 1 170 euroa. Nykyisin hän voi saada enintään 1 395 euron hyvityksen (400 x 14 kk – 2 500 x 40 %)

Ylempi AMK-tutkinto (120 op)

Jos opiskelija haluaa hyödyntää opintolainaa mahdollisimman paljon kahtena lukuvuotena, hänellä olisi lainaa n. 15 300 euroa + korot (850 e/kk x 18 kk). Tavoiteajassa tutkinnon suorittaneena hänen hyvityksensä olisi 3 285 euroa ja tai määräajassa tutkinnon suorittaneena 2 190 euroa. Nykyisin hän voi saada enintään 1 880 euron hyvityksen (400 x 18 kk – 2 500 x 40 %).

Johtopäätöksiä

Opintolainahyvitys olisi nykyistä korkeampi, jos AMK-tutkinnon suorittajaa hyödyntäisi lainatakauksen täysmääräisesti. Hyvityksen euromääräinen 7 000 euron katto on AMK-tutkinnon suorittajien nykyistä keskimääräistä hyvitystä merkittävästi korkeampi. Siten kannustavuus lainan käyttöön ja hyvityksen hyödyntämiseen voisi päätoimisilla AMK-opiskelijoilla kasvaa. 60 opintopisteen laajuisen ylemmän AMK-tutkinnon suorittaja ei saisi lainkaan hyvitystä, vaikka hän hyödyntäisi lainatakauksen enimmäismäärän.

Taulukko 11. Maltillinen lainan käyttö ja hyvityksen enimmäismäärä AMK-tutkinnoissa

Tutkinto	Lainaa 500 e/kk–8 000	Hyvitys tavoiteajassa (45 % huomioitettavasta lainasta)	Hyvitys määräajassa (30 % huomioitettavasta lainasta)	Ero nykyiseen hyvityksen enimmäismäärään määräajassa tutkinnon suorittaneilla
AMK 180 op, 27 kk	5 500	2 475	1 650	-1 670
AMK 210 op, 32 kk	8 000*	3 600	2 400	-1 720
AMK 240 op, 36 kk	10 000	4 500	3 000	-1 760
AMK 270 op, 41 kk	12 500	5 625	3 750	-1 810
YAMK 60 op, 9 kk	0	0	0	-440
YAMK 90 op, 14 kk	0	0	0	-1 240
YAMK 120 op, 18 kk	1 000	450	300	-1 580

Miten hyvitys on laskettu?

* = $850 \text{ e/kk} \times 32 \text{ kk} - 8\,000 \text{ euroa}$, josta 45 % on 3 600 ja 30 prosenttia on 2 400 euroa. Nykyisin hyvitys on enintään 4 120 euroa ($400 \text{ e/kk} \times 32 \text{ kk} - 2\,500 \text{ euroa} \times 40 \%$).

Johtopäätöksiä

Opintolainahyvitys olisi nykyistä alempi maltillisella lainan käyttäjällä. Nykytilanteeseen verrattuna 60 tai 90 opintopisteen laajuisten ylempien ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet lainansaajat eivät saisi hyvitystä lainkaan, jos siirryttäisiin kaksiportaiseen hyvitysmalliin. Tämä johtuisi siitä, että heillä voi lähtökohtaisesti olla opintolainaa alle 8 000 euroa. Hyvityksen onkin tarkoitus kohdentua niille opintolainansaajille, joiden lainat ovat merkittäviä.

Yliopistotutkinnot

Alemman ja ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneella opintolainansaajalla, joka käyttäisi lainaa hyödyntäen 850 euron kuukausittaisen lainatakauksen, olisi takaisinmaksun koittaessa lainaa jopa 50 prosenttia nykyistä enemmän. Tällöin lainan määrä olisi esimerkiksi tyypillisen 300 opintopisteen laajuisen alemman ja ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneella 38 250 euroa + korot ($850 \times 45 \text{ kk}$).

Optimaalinen lainamäärä hyvityksen kannalta olisi noin 23 000 euroa. Hyvityksen enimmäismäärän mahdollistamaa optimaalinen lainamäärä vastaisi nykyisen alemman ja ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneen keskimääräistä opintolainaa. Siten hyvityksen euromääräinen katto kannustaisi harkitsemaan

hyvityksen kannalta optimaalista lainaa suurempia lainoja erityisesti yliopistotutkintoja suorittavien keskuudessa. Lähes enimmäismääräisen hyvityksen voisi saada jo alemman korkeakoulututkinnon perusteella.

Taulukko 12. Yliopistossa suoritettavat tutkinnot ja opintolainahyvitys

Tutkinto	Laina 850 e/kk– 8 000 e	Hyvitys tavoiteajassa (€)	Hyvitys määräajassa (€)	Hyvitys nykyisin	Osuus hyvityksen saajista 2025
Alempi kk-tutkinto 180 op, 27 kk	14 950	6 727	4 485	3 320	3,5
Alempi ja ylempi kk-tutkinto 300 op, 45 kk	15 400	7 000	7 000	6 200	28,5
Ylempi kk-tutkinto 300 op, 45 kk	15 400	7 000	7 000	6 200	2,3
Ylempi kk-tutkinto 330 op, 50 kk	30 250	7 000	7 000	7 000	1,7
Ylempi kk-tutkinto 360 op, 54 kk	34 500	7 000	7 000	7 640	3,0
Alempi ja ylempi kk-tutkinto ulkomailla 300 op, 45 kk	37 900	7 000	7 000	11 600	sis. edellisiin

Alempi korkeakoulututkinto (180 op)

Tavoiteajassa (3 lukuvuotta) tutkinnon suorittaneen hyvitys olisi enintään 6 727 euroa (27 kk x 850 e/kk – 8 000 x 45 %). Hyvitys olisi tällöin noin 1/3 lainapääomasta (6 700/22 900). Määräajassa tutkinnon suorittaneella lainansaajalla hyvitys olisi 4 485 euroa (850 e x 27 kk – 8 000 x 30 %). Nykyisin hyvitys on alemman korkeakoulututkinnon suorittaneella enintään 3 320 euroa.

Jos opiskelija haluaa keskittyä ensimmäiset kolme lukuvuotta opiskelemaan päätoimisesti kannattaa hänen hyödyntää opintolainaa. Jos opiskelija nostaisi lainaa kolmena ensimmäisenä lukuvuonna määrän, joka huomioidaan hyvityksessä, olisi hänellä lainaa 22 950 euroa + korot (850 e/kk x 27 kk).

Alempi ja ylempi korkeakoulututkinto (300 op)

Jos opiskelija haluaisi hyödyntää opintolainaa mahdollisimman paljon viitenä lukuvuotena, hänellä olisi lainaa n. 38 250 euroa + korot (850 e/kk x 45 kk). Tavoiteajassa tai määräajassa tutkinnon suorittaneena hänen hyvityksensä olisi tällöin hyvityksen enimmäismäärä, 7 000 euroa. Nykyisin hyvityksen enimmäismäärä on 6 200 euroa, kun kyseessä on 300 opintopisteen laajuinen korkeakoulututkinto (400 x 45 kk – 2 500 x 40 %).

Ylempi korkeakoulututkinto (300 op)

Hyvitys määräytyisi kuten edellä alemman ja ylempään korkeakoulututkinnon suorittaneiden kohdalla.

Ylempi korkeakoulututkinto (330 op)

Jos opiskelija haluaa hyödyntää opintolainaa mahdollisimman paljon viitenä ja puolena lukuvuotena, hänellä olisi lainaa n. 42 500 euroa + korot (850 e/kk x 50 kk). Tavoiteajassa tai määräajassa tutkinnon suorittaneena hänen hyvityksensä olisi tällöin hyvityksen enimmäismäärä, 7 000 euroa. (42 500 e x 45 % tai 30 % on yli 7 000 euroa).

Nykyisin hyvityksen enimmäismäärä on 7 000 euroa, kun kyseessä on 330 laajuinen ylempi korkeakoulututkinto (400 e/kk x 50 kk – 2 500 x 40 %).

Ylempi korkeakoulututkinto (360 op)

Jos opiskelija haluaisi hyödyntää opintolainaa mahdollisimman paljon kuutena lukuvuotena, hänellä olisi lainaa n. 45 900 euroa + korot (850 e/kk x 54 kk). Tavoiteajassa tai määräajassa tutkinnon suorittaneena hänen hyvityksensä olisi tällöin hyvityksen enimmäismäärä, 7 000 euroa. (45 900 x 45 % tai 30 % on yli 7 000 euroa). Nykyisin hyvityksen enimmäismäärä on 360 opintopisteen laajuisissa ylemmissä korkeakoulututkinnoissa 11 600 euroa (400 e/kk x 54 kk – 2 500 euroa x 40 %).

Ulkomainen korkeakoulututkinto

Ulkomaisen korkeakoulututkinnon suorittaneen hyvitys määräytyisi kuten kotimaassa suoritettavan tutkinnon suorittaneen hyvitys.

Ulkomailla opiskeleva voi saada opintolainaa kuitenkin enemmän kuin kotimaassa opiskeleva. Lainatakauksen enimmäismäärä on 1 000 e/kk. Jos opiskelija haluaa hyödyntää opintolainaa mahdollisimman paljon viitenä lukuvuotena, hänellä olisi lainaa 45 000 euroa + korot (1 000 e/kk x 45 kk). Tavoiteajassa tai määräajassa tutkinnon suorittaneena hänen hyvityksensä olisi tällöin hyvityksen enimmäismäärä, 7 000 euroa. Nykyisin hyvityksen enimmäismäärä on tällä opiskelijalla euroa 11 600 euroa (700 x 45 – 2 500 x 40 %).

Johtopäätöksiä

Hyvityksen enimmäismäärä olisi nykyistä korkeampi tavallisimman ylempään korkeakoulututkinnon suorittaneella lainansaajalla (300 op). 7000 euron enimmäismäärä tarkoittaisi nykyistä pienempää hyvitystä 360 opintopisteen laajuisten tutkintojen ja ulkomailla tutkinnon suorittaneille lainansaajille.

Taulukko 13. Maltillinen lainan käyttö ja hyvityksen enimmäismäärä yliopistojen tutkinnoissa

Tutkinto	Lainaa 500 e/kk–8 000 euroa	Hyvitys tavoiteajassa (45 % huomioonotettavasta lainasta)	Hyvitys tavoiteajassa (30 % huomioonotettavasta lainasta)	Ero nykyiseen hyvityksen enimmäismäärään määräajassa tutkinnon suorittaneilla
Alempi kk-tutkinto 180 op, 27 kk	5 500 *	2 475	1 650	-1 670
Alempi ja ylempi kk- tutkinto 300 op, 45 kk*	14 500	6 525	4 350	-1 850
Ylempi kk tutkinto 330 op, 50 kk	17 000	7 650	5 100	-1 900
Ylempi kk-tutkinto 360 op, 54 kk	19 000	8 550	5 700	-1 940
Alempi ja ylempi kk- tutkinto ulkomailla 300 op, 45 kk	14 500	6 525	4 350	-7 250

* Koskee myös tutkintoja, jotka ovat ylempiä korkeakoulututkintoja, joiden laajuus on 300 opintopistettä.

Miten laskettu?

*= 500 e/kk x 27 kk – 8 000 euroa = 5 500, josta 45 % on 2 475 euroa ja 30 prosenttia on 1 650 euroa. Nykyisin hyvitys on enintään 3 320 euroa (400 e/kk x 27 kk – 2 500 euroa x 40 %).

Jos opiskelija haluaa hyödyntää opintolainaa mahdollisimman säännöllisesti viitenä lukuvuotena, mutta ei enempää kuin hyvityksen kannalta optimaalista, hänellä olisi lainaa esimerkiksi 22 500 + korot (500 e/kk x 45 kk).

Tavoiteajassa (5 lukuvuotta) tutkinnon suorittaneena hänen hyvityksensä olisi noin 6 525 euroa ja määräajassa tutkinnon suorittaneena 4 350 euroa. Nykyisin hyvitys on enintään 6 200 euroa, kun lainansaaja on suorittanut 300 opintopisteen laajuisen alemman ja ylemmän korkeakoulututkinnon määräajassa.

Johtopäätöksiä

Maltillinen lainan käyttäjä saisi nykyistä korkeamman hyvityksen, jos suorittaisi tutkinnon tavoiteajassa. Määräajassa tutkinnon suorittanut saisi puolestaan nykyistä pienemmän hyvityksen.

Kuinka moni tutkinnon suorittanut sai 2025 hyvitystä yli 7 000 euroa?

Suurempaa kuin 7 000 euron hyvitystä saatiin vuonna 2025 seuraavasti

TUTKINTOMAA	SAAJAT	KESKIMÄÄRÄ
Suomi	570	7 684
Ulkomaat	478	10 754

Hyvitys voi olla nykyisin enemmän kuin 7 000 euroa Suomessa suoritetuissa lääketieteen tutkinnoissa. eläinlääketieteen lisensiaatin tutkintoon johtavassa koulutuksessa sekä lääketieteen lisensiaatin tutkintoon johtavassa koulutuksessa kolme lukuvuotta, kun koulutukseen kuuluu alempi korkeakoulututkinto, ja kuusi lukuvuotta, kun koulutukseen ei kuulu alempaa korkeakoulututkintoa.

Hyvitys voi olla enemmän kuin 7 000 euroa kaikissa ulkomailla suoritetuissa ylemmissä korkeakoulututkinnoissa nykyisin, koska hyvityksessä otetaan huomioon 700 e/kk opintolaina. Hyvitys on tällöin tyypillisesti yli 10 000 euroa.

Nykytilanteeseen verrattuna lääketieteen alalla ja ulkomailla tutkinnon suorittaneilla hyvityksen määrä olisi nykyistä pienempi, jos otettaisiin käyttöön kaksiportainen malli ja hyvityksen enimmäismäärään 7 000 euron katto.

Vaikutukset julkiseen talouteen

Eri vaihtoehdot voivat vähentää tai lisätä opintolainahyvitysmenoja. Eniten hyvitysmenoja vähentäisivät portaattomat opintolainahyvitysmallit c ja d. Tämä johtuisi euromääräisestä katosta sekä siitä, että hyvityksen saisi nykyistä harvempi ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaja. Portaattomissa malleissa a ja b hyvitysmenot pienenevät c ja d malleja vähemmän, koska ylemmän korkeakoulututkinnon suoritusaikeita ei muuttuisi.

Kaksiportainen opintolainahyvitysmalli vähentäisi hyvitysmenoja noin 13 milj. euroa, jos huomioon otettavan lainan alaraja olisi myös 8 000 euroa, eikä lainan käyttö ei muuttuisi. Kaksiportaisessa mallissa menolisäystä aiheuttuu tavoiteajassa valmistuvien hyvityksistä ja menovähennystä määräajassa valmistuvien määrän pienenemisestä. Kaksiportainen malli voisi myös lisätä hyvitysmenoja, jos lainan käyttö kasvaisi.

5. Vaikutukset opintojen kulkuun ja läpäisyyn

Nykyinen opintolainahyvitys on nopeuttanut läpäisyä. Ilman opintolainahyvitystä korkeakoulutetun työvoiman määrä olisi noin 0,2 % matalampi kuin mitä se on nyt.

Opintolainahyvityksen ehtojen muuttamisen vaikutukset ovat todennäköisesti maltilliset, eikä välttämättä edes etumerkkiä voida luotettavasti arvioida, koska vaikutukset menevät eri suuntiin.

Portaattomat vaihtoehdot säilyttäisivät todennäköisesti opintojen läpäisyn nykytasolla.

Alustavien vaikutusarvioiden perusteella tavoiteaikaan sidottu hyvitysmalli (korkeampi hyvitys tavoiteajassa tutkinnon suorittaville) todennäköisesti parantaa läpäisyä hieman. Vaikutuksen mittaluokka 2 %-yksikköä tavoiteajassa valmistuneiden osuutta nostava (vrt. noin puolet valmistuu nykyään tavoiteajassa).(Allan Seuri: Opintolainahyvityksen vaikutus opintojen kestoan).

6. Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Opintolainahyvityksen ehtojen muutos lisää Kansaneläkelaitoksessa tapahtuva toimeenpanotyötä.

Kansaneläkelaitoksen on suunniteltava asiakasinformaatiota sekä tarpeellisia it-muutoksia.

Kansaneläkelaitoksessa selvittämään aiempaa enemmän suoritusaikavaatimukseen vaikuttavia tekijöitä. Myös luottolaitoksissa tehtävä työ lisääntyy koska malli edellyttää nykyistä enemmän asiakasinformaatiota.